

Guies de l'emprenedor

Societat Anònima versus Societat Limitada

Guies de l'emprenedor

Societat Anònima versus Societat Limitada

SOCIETAT LIMITADA (SL) versus

Una SL està constituïda per socis que tenen participacions amb restriccions a la transmissibilitat.

Aspectes mercantils

Les SL admeten un capital inicial més reduït.

- Capital mínim **3.005,06** €
- Transmissió d'accions molt més restrictiva:
  - a) requereix permís, excepte en el cas d'hereus, conjuge, ascendents, etc.
  - b) no requereix escriptura.

- Com que el capital mínim inicial és més baix, l'Impost sobre activitats societàries (1%) pot ser més baix.

- Principals despeses de constitució:
  - Notari
  - Impost sobre activitats societàries (1% capital inicial) (ITP/ADJ)
  - Registre Mercantil
  - Assessoria redacció estatuts
- El procés de constitució segueix els mateixos passos.

Requereixen els mateixos òrgans d'administració

- Duració il·limitada dels càrrecs.
- Retribució en *Stock Options* no està regulada i comporta risc jurídic.

- La junta de socis no pot delegar funcions en cap dels estadis relatius a l'ampliació.

- L'ampliació de capital la decideix la junta d'accionistes / socis.
- Es pot establir un dret preferent d'adquisició de noves accions / participacions per als socis / accionistes.
- Requereix modificació dels estatuts.
- Les aportacions dels nous socis poden ser dineràries o no dineràries.

Transformació SL ↔ SA

SOCIETAT ANÒNIMA (SA)

Una SA està constituïda per accionistes amb títols negociables (accions).

- Els fundadors poden tenir drets econòmics especials (amb restriccions).
- Permeten aportacions dineràries i no dineràries.

Les SA són més fàcilment transferibles.

- Capital mínim de **60.101, 21** €
- Lliure transmissió d'accions (es poden fixar restriccions als estatuts).
- La transmissió d'accions requereix escriptura.

El procés i les despeses de constitució són els mateixos

- Com que el capital mínim és més alt, l'Impost sobre activitats societàries (ITP/ADJ) (1%) també ho pot ser.

- Òrgans d'administració :

- La retribució dels càrrecs pot ser **fixa; variable; en espècie; Stock Options**.

- Duració màxima dels càrrecs de 5 anys (renovables).
- Retribució *Stock Options* regulada.

El creixement de l'empresa és més flexible per a les S.A. (ampliació de capital)

- La recerca de socis i les negociacions les pot realitzar un agent autoritzat de la companyia,
- L'execució de l'ampliació es pot delegar en l'administrador (o consell d'administració).

- Es documenta mitjançant escriptura pública.
- Requereix informe sobre el patrimoni social no dinerari (tràmit lent i car).
- Cal redefinir les *stock options*.
- Permet exercir el dret de separació.
- Té tràmits i despeses significatius.

1	SITUACIÓ INICIAL	
	1.1 Breu descripció d'antecedents	9
	1.2 Abast de la guia	9
2	DIFERÈNCIES BÀSIQUES ENTRE UNA SA I UNA SL	
	2.1 Aspectes mercantils	10
	2.2 Aspectes fiscals	14
	2.3 Procés de constitució i <i>timing</i>	15
	2.4 Despeses de constitució	16
3	ÒRGANS D'ADMINISTRACIÓ DE LA SOCIETAT	
	3.1 Administradors	18
	3.2 Consell d'Administració	18
	3.3 Duració del càrrec	20
	3.4 Retribució	21
	3.5 Opcions sobre accions	21
4	CREIXEMENT DE LA SOCIETAT	
	4.1 Ampliació de capital	23
	4.2 Dret de subscripció preferent	24
	4.3 Augment de capital autoritzat	25
	4.4 Delegació de la facultat d'execució de l'ampliació de capital	27
5	TRANSFORMACIÓ D'SL A SA	
	5.1 Requisits i passos de la transformació d'SA a SL (o a l'inrevés)	28
	5.2 Costos de transformació	29
6	CONCLUSIONS	

1.1 Breu descripció d'antecedents

Es tracta d'analitzar quina és la forma jurídica més adient per endegar una activitat mercantil de base tecnològica per part d'un grup d'impulsors que hi inverteixen una sèrie de recursos i que a curt o mitjà termini donaran entrada al capital per la via de les ampliacions de capital, la venda d'accions, la concessió d'opcions sobre accions, etc., als diferents potenciadors dels projectes, ja siguin inversors, treballadors, col·laboradors externs, o d'altres figures equivalents. Les qüestions mencionades en aquest document han estat tractades sobre la base que els projectes impulsats requereixen constituir-se en una entitat mercantil i són projectes en sectors dinàmics, vinculats a la innovació (tecnologia) i amb un alt potencial de creixement a curt o mitjà termini.

1.2 Abast de la guia

Principalment, aquesta guia tindrà en compte les diferències entre les societats anònimes (en endavant, SA) i les limitades (en endavant, SL) pel que fa als aspectes mercantils, fiscals, de costos i de creixement.

En concret, se centrarà en les diferències a nivell legal entre les societats anònimes (regulades per l'RDL 1564/1989, de 22 de desembre) i les societats limitades (Llei 2/1995, de 23 de març), així com a nivell pràctic en relació amb l'empresa que es vol constituir.

2 DIFERÈNCIES BÁSIQUES ENTRE UNA SA I UNA SL

2.1 Aspectes mercantils

En principi, l'SA es considera una societat més adient per a empreses que necessiten un cert capital inicial i que han de poder incorporar socis de manera ràpida (excepte en el cas de l'ampliació de capital no dinerària, que és una mica més lenta). En canvi, l'SL és per a un nucli de socis més reduït que volen controlar molt bé la transmissió de les participacions de la societat.

Tant la societat anònima com la limitada tenen la particularitat que els seus socis no responen amb el seu patrimoni personal dels deutes socials, és a dir, tenen la **responsabilitat limitada** a les aportacions desemborsades. Això és important perquè significa que en cas d'incórrer en pèrdues excessives o en fallida, els socis no han de desemborsar capital addicional. Si els socis participen a l'òrgan d'administració podran tenir responsabilitats¹, mentre que, si no hi participen, tindran facultat per demanar responsabilitat als administradors. En qualsevol cas, la societat respon de manera il·limitada amb el seu patrimoni social.

L'SA es considera més adient per a empreses que han de poder incorporar socis de manera ràpida. En canvi, l'SL és per a un nucli de socis més reduït.

2.1.1 Capital social

Segons l'article 4 de la Ley de Sociedad Anónima, la xifra mínima de capital de les SA és de **60.101,21** ¤ i es divideix en accions representatives del mateix (ja sigui per mitjà de títols nominatius o al portador, o bé per anotacions en compte). Ha d'estar totalment subscrit pels socis, és a dir assumit, i ha d'estar desemborsat com a mínim en un 25% de manera obligatòria en el moment de constituir-se la societat (el 75% restant s'ha de desemborsar, com a màxim, abans de 5 anys).

La xifra mínima de capital de les SA és de 60.101,21 ¤ dividit en accions representatives del mateix. En canvi per a les SL el mínim capital és de 3.005,06 ¤

En canvi, per a les SL (art. 4 Ley de Sociedad Limitada) la xifra mínima de capital és de **3.005,06** ¤, representat per participacions socials totalment desemborsades pels socis en el moment de constituir la societat.

La diferència principal entre accions i participacions és que, mentre que les accions són títols negociables, les participacions són una divisió del capital social que en cap cas tenen el caràcter de valor ni poden ser representades per títols o anotacions en compte ni denominar-se accions.

El capital social es nodreix de les aportacions dels socis, que poden ser dineràries o no dineràries (béns immobles, mobles, etc.).

Mentre que les accions són títols negociables, les participacions són una divisió del capital social que en cap cas tenen el caràcter de valor.

Si bé el capital social és una decisió molt important en una societat, cal remarcar que mentre que existeix un límit mínim de capital, no n'hi ha de màxim, de manera que els socis poden realitzar aportacions tant dineràries com no dineràries (béns immobles, marques, patents, títols d'altres companyies, etc.), i no hi ha res que impedeixi que una SL tingui un capital social tant alt com es desitgi.

A l'hora d'escollir el tipus de societat, la variable "capital social" no ha de condicionar de manera determinant la tria, sempre i quan sigui superior a 60.101,21 €.

2.1.2 Fundadors

En ambdós casos, els socis fundadors es poden atorgar a ells mateixos drets especials de caràcter econòmic per un valor que no pot excedir el **10% dels beneficis nets** després de dotar la reserva legal i per un període no superior als **10 anys**. La finalitat que es persegueix és la de retribuir de manera especial la tasca dels socis que han creat la societat.

Els estatuts han de delimitar si aquests drets van associats a determinades accions/participacions, així com les restriccions a la lliure transmissió d'aquests drets.

Aquesta és una manera de retribuir de manera especial i separada la tasca dels socis fundadors respecte a possibles accionistes que vulguin entrar en el capital de la societat posteriorment. Aquest és un dret que es pot dissociar de les accions o participacions.

En qualsevol cas, a causa de la necessitat d'aquests projectes d'accedir als operadors de capital (entitats de capital risc, etc.) per aconseguir el finançament necessari per a l'impuls d'aquestes empreses, és recomanable no establir drets especials de caràcter econòmic per als fundadors llevat que la companyia estigui veritablement basada en actius immaterials de molta rellevància com podria ser una patent europea ja concedida, per exemple. Entenem que establir i voler mantenir unes condicions preferents per als fundadors pot ser un obstacle per a la inclusió de socis financers i, si més no, aquest tipus de preferències hauran de ser eliminades com a condició per tal que aquest soci accedeixi al capital.

És recomanable no establir drets especials de caràcter econòmic per als fundadors llevat que la companyia estigui veritablement basada en actius immaterials de molta rellevància.

Ben al contrari del que succeiria en empreses amb una certa tradició i amb uns anys de funcionament, en empreses de base tecnològica en les quals els fundadors han dut a terme una tasca intel·lectual activa però amb un històric que es limita a menys de dos anys d'existència i amb escassos resultats en les vendes, serà el soci financer o industrial el que establirà o suggerirà l'establiment de privilegis (preferència) tant a l'hora de cobrar dividends com a l'hora de percebre la part que li correspondria en cas que la companyia fos venuda a un tercer.

2.1.3 Prestacions accessòries

Els serveis que un accionista presti a la societat seran considerats com a prestacions accessòries, i la Llei de Societats Anònimes no admet que aquesta activitat pugui ser compensada o retribuïda amb accions.

La Llei d'SA (LSA) permet d'establir prestacions accessòries associades a accions tal i com estableix l'article 36. Això vol dir que els tenidors de les accions poden estar obligats a fer unes determinades prestacions a la societat, que poden consistir en **obligacions de fer** (p. ex. un treball determinat, subministrar un bé, aportar una patent, etc.) o **de no fer** (p. ex. la competència al mateix negoci). Aquestes prestacions poden ser gratuïtes o remunerades i, en qualsevol cas, si s'estableixen són d'obligat compliment i van associades a determinats títols.

Els serveis que un accionista presti a la societat seran considerats com a prestacions accessòries, i la llei mencionada no admet que aquesta activitat pugui ser compensada o retribuïda amb accions.

L'establiment d'aquestes prestacions ha de constar als estatuts de la societat. El caràcter molt personal de les mateixes, és a dir, l'associació envers una determinada persona física, fa que siguin una limitació a la lliure transmissió de títols, per la qual cosa acostuma a ser necessari el permís de la societat per a la transmissió.

Les SL també permeten l'establiment de prestacions accessòries amb un règim similar.

A la pràctica, s'han considerat les prestacions accessòries d'alguns socis d'SL com a aportacions no dineràries a la companyia. A vegades, aquestes aportacions no dineràries són les hores de "consultoria estratègica" o la cessió d'un nom de domini. És important mencionar que no és la forma ideal d'articular aquest tipus d'aportacions, ja que aquestes aportacions no dineràries fan que l'aportador respongui per l'equivalent de l'import aportat (el seu valor) en cas que la companyia hagi de respondre davant tercers dels seus deutes. Addicionalment, aquestes aportacions o prestacions accessòries podrien incórrer en un risc de tipus laboral o davant la seguretat social si la relació amb un col·laborador "aportador" o "prestador accessori" es pogués complicar en un futur.

2.1.4 Restriccions a la transmissió d'accions/participacions

A l'hora de transmetre les accions/participacions, sí que hi ha diferències molt marcades entre les SA i les SL, i aquest és un dels trets diferenciadors més importants entre les dues.

La **LSA** regula a l'article 63 les restriccions a la lliure transmissibilitat de les accions. Malgrat que la LSA dóna certa llibertat, els socis poden incloure un major nombre de limitacions a les transmissions accionarials als estatuts de la LSA, sempre que s'especifiquin les següents qüestions:

- Accions afectades.
- Contingut de la restricció.
- Causes que permeten de denegar la transmissió, sense que es pugui atribuir aquesta facultat a un tercer.
- Qui disposa del dret de subscripció preferent.

Un dels trets diferenciadors més importants entre les SA i les SL és a l'hora de transmetre les accions/participacions.

No es pot prohibir la transmissió lliure de les accions, ja que això restaria operativitat a la societat. Però sí que està permès que la transmissió de les accions es condicioni al seu oferiment previ als accionistes i a la societat abans que a un tercer.

D'altra banda, no es pot prohibir la transmissió lliure de les accions, ja que això restaria operativitat a la societat. Però sí que està permès que la transmissió de les accions es condicioni al seu oferiment previ als accionistes i a la societat abans que a un tercer (pacte de sindicació estipulat als estatuts).

Aquesta regulació és molt operativa en el cas de les companyies de ràpid creixement, ja que el seu capital social experimentarà transmissions d'accions, ampliacions de capital, etc. Des d'un punt de vista operatiu, el principi de la "lliure transmissibilitat d'accions" permet més joc als empresaris de companyies de base tecnològica en relació amb plans d'opcions sobre accions, amb la incorporació de nous socis, etc. Aquesta regulació s'adapta molt bé a les necessitats de capital o de relació entre els socis que requereixen els projectes sotmesos a ràpids creixements, així com als sectors que requereixen dinamisme en la presa de decisions.

A les **SL**, la llei és molt més restrictiva respecte de les transmissions de participacions socials, tal i com es comenta a continuació.

En el cas de transmissions *inter vivos* (entre persones vives):

- Només és lliure la transmissió a favor del cònjuge, ascendent o descendent del soci o a favor de societats pertanyents al mateix grup que la transmissora.

A les SL, la llei és molt més restrictiva respecte de les transmissions de participacions socials.

- En la resta de casos, s'ha de sol·licitar permís previ a la societat expressant les condicions i s'ha de respectar el dret preferent d'adquisició de la resta de socis, tal i com s'explicarà més endavant.
- Només seran vàlides les restriccions a la transmissió voluntària si els estatuts preveuen el dret de separació del soci en qualsevol moment.

En el cas de transmissions *mortis causa* (per mort del soci):

- La successió hereditària confereix la condició de soci a l'hereu o legatari.
- No obstant això, els estatuts poden establir un dret d'adquisició preferent de les participacions del soci que ha mort a favor dels socis que sobrevisquin.

En el cas de transmissió forçosa:

- Les participacions d'un soci poden ser objecte d'embargament per diversos motius (procés de constrenyiment d'un deute, decisió judicial, etc.).
- Un cop embargades les participacions d'un soci, si els estatuts permeten el dret d'adquisició preferent, la resta de socis podrà adjudicar-se-les tot subrogant-se en el lloc del rematant del dret.

En definitiva, el règim de transmissió d'accions a les SA pot ser molt més flexible que la de les participacions a les SL. De fet, les accions de les SA es poden transmetre mitjançant un contracte privat amb un corredor de comerç (actualment notari) o per escriptura davant notari, mentre que les vendes de participacions de les SL només es poden fer mitjançant el darrer sistema.

L'impost sobre operacions societàries consisteix en l'**1% del capital social** en el moment de la constitució.

2.2 Aspectes fiscals

2.2.1 Impost sobre operacions societàries

Tant a les SA com a les SL, la societat és el subjecte passiu de l'Impost sobre operacions societàries, que consisteix en l'**1% del capital social** en el moment de la constitució o, en el cas de l'ampliació de capital, en l'import ampliat.

Normalment, les SA paguen proporcionalment més que les SL perquè les primeres acostumen a tenir un capital social superior. No obstant això, en el cas que ens ocupa, caldria saber quina és la xifra de capital convenient. Cal recordar que les SL no tenen cap xifra límit superior de capital social.

2.3 Procés de constitució i *timing*

Breument, el procés de constitució és gairebé igual per a una SA com per a una SL i, bàsicament, consta de les següents etapes:

- Elaboració i discussió dels estatuts de la societat (5 dies).
- Sol·licitud de nom al Registre Mercantil Central (5-10 dies).
- Dipòsit del capital social al banc i obtenció del certificat per a cada soci (2 dies), excepte en el cas de les aportacions no dineràries, que per a les SA requereix un informe d'expert (15-25 dies).
- Atorgament de l'escriptura de constitució i nomenament de l'òrgan d'administració (1 dia).
- Obtenció de l'escriptura (original i tres còpies simples) (5-7 dies).
- Sol·licitud de domini d'Internet i desbloqueig del compte bancari (1 dia).
- Alta censual de l'empresa a Hisenda i obtenció del número d'identificació fiscal (NIF) provisional per tal de poder actuar fiscalment (1 dia) (tot permetent, per exemple, d'actuar en aspectes tant importants com l'obtenció d'un domini d'Internet ".es" amb la màxima urgència possible).
- Liquidació de l'Impost sobre operacions societàries.
- Alta en l'Impost d'activitats econòmiques i declaració d'inici d'activitat.
- Presentació i inscripció de l'escriptura al Registre Mercantil (14 dies hàbils).
- Diligenciat dels llibres mercantils (5 dies hàbils).

El procés de constitució és gairebé igual per a una SA com per a una SL.

2.4 Despeses de constitució

Les despeses de constitució varien en funció del tipus de societat i es poden sintetitzar en les següents:

	SA	SL
Notari Escriptura de constitució i nomenament de l'òrgan d'administració.	Mínim 450,76 ¢	Mínim 240,40 ¢
Impost sobre operacions societàries 1% del capital social subscrit.	Mínim 601,01 ¢	Mínim 30,05 ¢
Registre Mercantil	Mínim 450,76 ¢	Mínim 180,30 ¢
Assessoria en la redacció dels estatuts i gestió de tràmits d'alta	Al voltant de 1.502,53 ¢*	Al voltant de 1.051,77 ¢*
TOTALS APROXIMATS	3.005,06 ¢	1.502,52 ¢

*Nota: ambdós imports són orientatius, ja que existeixen una sèrie d'elements condicionadors, com són les aportacions de capital, règims especials als estatuts, etc. que poden complicar la constitució.

Com es pot apreciar, l'SL és una estructura més senzilla i barata que l'SA, i pot ser tant o més vàlida que la darrera per estructurar una empresa determinada.

Tot i això, a causa de les necessitats de joc que requereixen els projectes de base tecnològica, pot ser molt important considerar l'SA com a punt de partida per a la conducció flexible d'un projecte que requerirà instruments de captació de personal qualificat i socis estratègics i financers. Així doncs, el tràmit d'una constitució o d'una altra no es pot mesurar a curt termini. Si es disposa dels recursos mínims per a la constitució d'una SA (encara que sigui només desemborsant un 25% del capital social necessari), i es preveuen articular els mecanismes anteriors de captació de recursos humans i econòmics, pot ser interessant constituir directament una SA valorant sempre els beneficis i els inconvenients d'aquesta elecció.

A causa de les necessitats de joc que requereixen els projectes de base tecnològica, pot ser molt important considerar l'SA com a punt de partida per a la conducció flexible d'un projecte que requerirà instruments de captació de personal qualificat i socis estratègics i financers.

3 ÒRGANS D'ADMINISTRACIÓ DE LA SOCIETAT

Tota societat necessita un òrgan que expressi la voluntat dels seus socis, i aquest òrgan és la junta general d'accionistes en el cas de les SA, o de socis en les SL. Així mateix, la societat també disposa d'un òrgan d'administració i representació, que tot seguit comentem, i que igual que la junta, és el mateix per ambdós tipus de companyies.

3.1 Administradors

Dins aquest apartat, l'Òrgan d'Administració pot revestir qualsevol de les següents formes:

- **Administrador únic**, que posseeix totes les funcions de gestió i representació de la societat.
- Dos o més **administradors mancomunats**, que actuen conjuntament i que no poden vincular a la societat de forma separada.
- Dos o més **administradors solidaris**, que actuen individualment i poden vincular a la societat per ells mateixos.

La figura de l'administrador té l'avantatge que concentra més poder en una/es persona/es, la qual cosa permet una major agilitat a l'hora de prendre decisions. Tanmateix, per la mateixa raó, aquesta concentració de poder confereix una major discrecionalitat a la/es persona/es que ocupen el càrrec, la qual cosa pot ser un inconvenient per als socis perquè pot suposar una pèrdua del control del govern de la societat.

La figura de l'administrador té l'avantatge que concentra més poder en una/es persona/es, la qual cosa permet una major agilitat a l'hora de prendre decisions.

3.2 Consell d'Administració

Quan l'administració de la societat es confia conjuntament a **més de dues persones** de manera col·legiada, es constitueix el que s'anomena Consell d'Administració.

Aquest tipus d'Òrgan d'Administració s'acostuma a fer servir quan hi ha diversos socis que volen participar de manera activa en el govern de la societat, de tal manera que puguin exercir un cert control sobre les decisions més importants que s'han de prendre.

Els càrrecs del Consell d'Administració acostumen a ser ocupats pels socis i els directius de l'empresa. No obstant això, darrerament s'han començat a incorporar els anomenats "consellers independents", que són persones no vinculades al capital, d'ampli prestigi professional. En el cas de les companyies de base tecnològica, és habitual que el soci financer formi part del consell representat per un expert independent que conegui el sector o, almenys, que aquest col·laborador independent del soci financer comparegui al consell com a vocal per aportar la seva visió. Aquesta mesura respon normalment al fet que el soci financer pot no tenir un coneixement tècnic de les matèries que es tractaran als consells d'administració. A vegades, és possible que el soci financer estigui especialitzat en un sector en concret, però que per tenir una perspectiva diferent del negoci incorpori un expert independent en un subsector completament diferent, però sempre dins l'àmbit tecnològic.

En el cas de les companyies de base tecnològica, és habitual que el soci financer formi part del consell representat per un expert independent que conegui el sector.

Aquest òrgan és de gran utilitat per donar entrada a representants dels socis capitalistes que inverteixen a la societat.

Als estatuts es fixen les condicions de funcionament del Consell (majories, elegibilitat, etc.), però la LSA estableix determinades condicions:

- Al Consell hi ha d'haver un president conseller. Ell, o la persona que el substitueixi, és l'encarregat de convocar el Consell.
- També hi ha d'haver un secretari (conseller o no). Aquesta figura normalment s'encarrega al lletrat de la companyia, ja que és la persona que, entre d'altres responsabilitats, té la tasca de redactar les actes on consten els temes debatuts i les discussions i d'eleva a públics els acords que així ho requereixin.
- Normalment, el president i el secretari també ho són de la junta general de socis o accionistes, segons el tipus de societat.
- El Consell queda constituït quan assisteixen la meitat més un dels seus membres.
- L'adopció dels acords és per **majoria absoluta** (s'admet el vot per escrit i sense sessió quan cap conseller s'oposi a la mesura).
- Les facultats del Consell d'Administració poden ser delegades de manera permanent a un o més **consellers delegats** o bé a una **Comissió Executiva** amb el vot de les dues terceres parts del Consell. Aquesta delegació pot ser total o parcial (tots els poders del

Aquest òrgan és de gran utilitat per donar entrada a representants dels socis capitalistes que inverteixen a la societat.

Consell permessos per la llei o només part dels mateixos), i es realitza per donar més flexibilitat a la gestió de la societat segons el tipus de decisió que calgui prendre.

Les facultats del Consell d'Administració poden ser delegades de manera permanent a un o més consellers delegats o bé a una Comissió Executiva amb el vot de les dues terceres parts del Consell.

Adicionalment, independentment dels òrgans "legals", és habitual que apart del Consell d'Administració o de la figura de la Comissió Executiva, s'estableixi amb l'entrada en el capital d'un nou soci estratègic o financer, un Comitè de Direcció que setmanalment col·labori amb la gerència de la companyia en l'impuls del negoci. Aquest Comitè de Direcció acostuma a estar format per les mateixes persones del Consell d'Administració. Tot i això, en les reunions d'aquest comitè no es tracten temes relacionats amb matèries que serien objecte del Consell d'Administració, sinó que les reunions són menys formals (sense secretari, sense acta oficial, etc.). Aquests comitès de direcció són molt habituals a l'inici, i la seva periodicitat es va ampliant a mesura que la companyia va consolidant la seva estratègia de creixement.

A part de la regulació que es faci als estatuts de la societat, també es pot crear un reglament de règim intern per acabar de concretar aquelles parcel·les que ni la llei ni els estatuts no han detallat.

La figura del Consell d'Administració és un bon instrument per tal de prendre decisions dins un clima de consens sense haver de recórrer a la reunió de junta general. Si l'empresa adquireix una determinada mida, acostuma a ser una forma de govern habitual, i si hi ha socis capitalistes, també. Tanmateix, acostuma a ser més car en termes de retribució dels consellers i dietes per als mateixos que no pas l'administrador.

3.3 Duració del càrrec

El termini de duració del càrrec dels administradors i consellers (en endavant, administradors) s'ha de fixar als estatuts de la societat, però segons la **LSA**, la duració màxima dels càrrecs dels administradors és de **cinc anys**. No obstant això, poden ser reelegits més d'un cop, sempre per acord de la junta general d'accionistes.

En canvi, a les **SL**, els càrrecs dels administradors poden ser per termini **indefinit**.

Segons l'LSA, la duració màxima dels càrrecs dels administradors és de cinc anys podent ser reelegits més d'un cop. En canvi, a les SL, els càrrecs dels administradors poden ser per termini indefinit.

Els administradors poden cessar en el seu càrrec per caducitat del seu nomenament (només a les SA), per acord d'exercici de responsabilitat per part de la junta, per incórrer l'administrador en alguna prohibició, per dimissió o per acord de destitució de la junta general.

El càrrec d'administrador pot ser gratuït o retribuït. En aquest darrer cas, s'ha de fixar el sistema de retribució als estatuts de la societat i pot consistir en qualsevol modalitat (fixa, variable, en espècie, etc.).

3.4 Retribució

El càrrec d'administrador pot ser **gratuït o retribuït**. En aquest darrer cas, s'ha de fixar el sistema de retribució als estatuts de la societat i pot consistir en qualsevol modalitat (fixa, variable, en espècie, etc.).

En cas de no haver fixat aquest sistema, es considerarà que el càrrec és gratuït.

És per això que, en el moment de redactar els Estatuts, cal pensar en aquest concepte amb visió de futur per tal de no haver d'incórrer en modificacions estatutàries, que sempre són feixugues i suposen despeses.

El càrrec d'administrador és compatible amb un vincle laboral amb la mateixa empresa.

El càrrec d'administrador és **compatible amb un vincle laboral** amb la mateixa empresa (p. ex., administrador que també és director comercial).

Sovint, en cas que la companyia rebi l'entrada d'un soci financer o estratègic, els costos derivats de l'assistència al consell dels seus membres, en especial els membres que representen o assisteixen acompanyant el soci financer o estratègic, els satisfà la pròpia companyia amb els recursos aportats pel nou accionista.

3.5 Opcions sobre accions

Cal fer menció especial a un determinat sistema de retribució de marcat caràcter anglosaxó que s'ha començat a introduir durant els darrers anys: les **opcions sobre accions**² (stock options) com a manera de motivar i fidelitzar els directius de les empreses.

² Per més informació, consulteu la guia de l'emprenedor: La Responsabilitat dels Administradors en els Àmbits Mercantil i Tributari, CIDEM 2003 (www.cidem.com)

Així doncs, tal i com estableix l'article 130 de la LSA, quan una SA vol fer un pla d'opció sobre accions (o també quan s'entreguen accions o es fixa la retribució referenciada al valor de les accions), això s'ha de preveure expressament als estatuts i la seva aplicació

Quan una SA vol fer un pla d'opció sobre accions (o també quan s'entreguen accions o es fixa la retribució referenciada al valor de les accions), això s'ha de preveure expressament als estatuts i la seva aplicació requerirà l'acord de la junta general d'accionistes.

requerirà l'acord de la junta general d'accionistes. Aquest acord haurà d'esmentar el nombre d'accions que cal entregar, el preu de l'exercici dels drets d'opció, el valor de les accions que es prengui com a referència i el termini de duració d'aquest sistema de retribució.

En canvi, les SL no han de seguir aquest procediment tan feixuc, perquè es considera que són societats més tancades i amb un major control. Tot i això, és necessari en companyies de base tecnològica atreure i retenir el seu equip. Per aquesta raó s'articulen mecanismes variats per a atorgar a certs treballadors incentius i complements retributius que compensen la dedicació i la fidelització de l'equip. Les opcions sobre accions són el mecanisme habitual que acostuma a instrumentar-se mitjançant la concessió de l'opció per part de l'empresari accionista, que es compromet amb el treballador a cedir-li personalment una part de les seves participacions segons les condicions que pactin les parts. A vegades també s'articula mitjançant futures ampliacions de capital que automàticament seran subscrietes (sense desemborsament

efectiu per part del treballador) per les persones que opten a les participacions. En qualsevol cas, el rigor dels mecanismes per a la concessió d'opcions sobre participacions en l'SL no és comparable des d'un punt de vista mercantil, fiscal o laboral, amb la correcció amb que es poden desenvolupar aquests mecanismes a l'SA. De fet, articular aquests mecanismes dins l'àmbit de l'SL pot tenir certs desavantatges i riscos jurídics.

En tot cas, cal preveure les conseqüències fiscals del pla (retribució irregular i gaudir de la reducció de fins al 40% del rendiment a la base imposable de qui la percep) i l'obligació de practicar retencions segons el cas.

Les SL no han de seguir aquest procediment tan feixuc, perquè es considera que són societats més tancades i amb un major control.

Arribat el moment, la societat pot requerir una aportació de capital per motius financers, estratègics o legals, entre d'altres. Això obliga els socis a augmentar el capital de la societat. Aquesta operació es pot dur a terme de diferents maneres, que comentem a continuació.

4.1 Ampliació de capital

Pel que fa a la forma de realització, tant a l'SA com a l'SL, existeixen dues modalitats:

- **Creació de noves accions/participacions:** es creen noves accions/participacions que representen el nou capital aportat. (La més habitual).
- **Augment de valor de les accions/participacions existents:** en aquest cas, es requereix el consentiment de tots els accionistes/socis (excepte quan es fa amb càrrec a reserves).

Pel que fa a la forma de realització, tant a l'SA com a l'SL, existeixen dues modalitats:

- Creació de noves accions/participacions.
- Augment de valor de les accions/participacions existents.

Pel que fa a la naturalesa de les aportacions, poden adquirir les següents formes:

- **Aportacions dineràries:** diners ingressats al compte de la societat.
- **Aportacions no dineràries:** qualsevol bé aportat que no tingui la condició de diners (immobles, vehicles, accions, valors, maquinària, patents, etc.).
- **Reserves o beneficis acumulats** per la societat, de lliure disposició i que figurin a l'actiu de la mateixa.
- **Compensació de crèdits:** transformació de deutes de la societat en accions/participacions per al creditor.

Pel que fa a la naturalesa de les aportacions, poden adquirir les següents formes:

- Aportacions dineràries.
- Aportacions no dineràries.
- Reserves o beneficis acumulats.
- Compensació de crèdits.

L'ampliació de capital serveix per incorporar béns o drets a la societat i comporta un acord de la junta general de modificació dels estatuts i, en segons quins casos, requisits especials com poden ser l'elecció d'un expert independent.

Només en el cas de les **SA**, quan l'augment que es pretén dur a terme es fa mitjançant **aportacions no dineràries**, és requisit previ que els administradors posin a disposició dels accionistes un informe detallant les aportacions projectades, les persones que les realitzaran, el nombre i valor nominal de les accions que s'han d'entregar i les garanties adoptades en funció de la naturalesa dels béns.

4.2 Dret de subscripció preferent

Quan l'acord d'augment de capital es fa mitjançant l'emissió de noves accions/participacions, els antics accionistes/socis, així com els titulars d'emissions convertibles, tenen dret a subscriure un **percentatge** de les noves accions/participacions **proporcional** al valor nominal de les que ja tenien (art. 158 LSA).

Els drets de subscripció preferent seran **transmissibles** en les mateixes condicions que les accions de les que es derivin (la mateixa regla serà d'aplicació en el cas d'augment amb càrrec a reserves).

El dret de subscripció preferent pot ser objecte de renúncia per part del seu titular.

Aquest dret pot ser objecte de **renúncia** per part del seu titular mitjançant una declaració unilateral durant el termini d'exercici del dret. També es pot renunciar al mateix en la junta d'ampliació de capital o després, sempre i quan es comuniqui als administradors i figuri a l'escriptura que s'atorgui.

Així mateix, per acord de la junta general, es pot acordar l'**exclusió total o parcial** del dret de subscripció preferent quan l'interès social ho exigeixi. Els supòsits d'exclusió estan taxats i són els següents:

Es pot acordar l'exclusió total o parcial del dret de subscripció preferent quan l'interès social ho exigeixi.

- Integració o incorporació de nou soci.
- Sanejament financer de la societat per compensació de crèdits.
- Incorporació al patrimoni social d'un determinat bé.
- Donar entrada als treballadors de la societat a l'accionariat.

En aquest cas, els administradors han de preparar una memòria on s'expliquin els detalls i els motius. El quòrum de vots requerits per adoptar l'acord és el reforçat (normalment 2/3 dels vots). En el cas de les SA serà necessari un informe redactat per l'auditor de comptes de la societat sobre el valor real de les accions i l'exactitud de les dades de l'informe de l'Òrgan d'Administració. Si la societat no està obligada a la verificació comptable, l'auditor serà designat per l'Òrgan d'Administració (art. 159.b LSA).

No hi haurà dret de subscripció preferent quan l'augment de capital estigui motivat per:

- Conversió d'obligacions en accions.
- Absorció d'una altra societat.

Moltes companyies de base tecnològica necessiten agilitzar la composició del seu accionariat de tal manera que puguin anar incorporant (o "eliminant") determinats accionistes d'acord amb les necessitats de la companyia.

4.3 Augment de capital autoritzat

Com hem comentat anteriorment, moltes companyies de base tecnològica necessiten agilitzar la composició del seu accionariat de tal manera que puguin anar incorporant (o "eliminant") determinats accionistes d'acord amb les necessitats de la companyia. Idealment, hi haurà un representant de la companyia en la recerca de nous socis que s'encarregarà de dur a terme el *roadshow*, que eventualment es concretarà en la oferta d'algun soci per formar part de l'accionariat. Aquest procés d'incorporació, però, s'iniciarà amb uns contactes previs i acords d'intencions que el nou accionista voldrà firmar amb aquella persona que representi efectivament els accionistes de la companyia i que tingui la capacitat de comprometre part del capital social per eventualment tancar la operació³. Per això, en aquestes fases, autoritzar un determinat agent (accionista de la companyia) per dur a terme la captació de nous socis i posteriorment per tancar el procés, pot ser molt operatiu i àgil de cara al procés d'incorporació de nous socis. La regulació en aquest àmbit tampoc permet massa agilitats segons mencionem a continuació, i únicament està permesa en el cas de les SA.

La regulació únicament està permesa en el cas de les SA per autoritzar un determinat agent (accionista de la companyia) per dur a terme la captació de nous socis i posteriorment per tancar el procés.

La llei, a l'article 153, admet que la junta general delegui la facultat d'ampliar el capital social a l'òrgan d'administració de la mateixa un o més cops sota les següents condicions:

- Els augments de capital no poden ser superiors a la **meitat de la xifra del capital social** que hi hagi el dia de l'autorització.

- Els augments de capital s'han de realitzar mitjançant **aportacions dineràries**. Això comporta que el capital social subscrit amb anterioritat ha d'estar desemborsat com a mínim en un 97%.
- L'autorització té un límit de **cinc anys** per exercir-se.

Per tal que la junta d'accionistes autoritzi aquesta manera d'ampliar el capital, cal el quòrum necessari per a la modificació d'estatuts, és a dir, el **quòrum reforçat** consistent en:

- Concurrencia del 50% del capital social amb dret de vot en primera convocatòria i adopció de l'acord per majoria absoluta.
- Concurrencia del 25% del capital social amb dret de vot en segona convocatòria i adopció de l'acord per dues terceres parts dels assistents o representats.

Per tal que la junta d'accionistes autoritzi aquesta manera d'ampliar el capital, cal el quòrum necessari per a la modificació d'estatuts.

Pel que fa al **dret de subscripció preferent**, hi ha controvèrsia doctrinal sobre la possibilitat que sigui suprimit per part dels administradors que duguin a terme l'ampliació de capital autoritzat. Així, hi ha qui pensa que la junta pot delegar aquesta facultat als administradors, mentre que hi ha qui creu que és un dret indelegable. Es podria salvar aquest possible problema quan l'"interès social" aconselli ampliar el capital social amb motiu d'integrar altres societats o sanejar la situació de la mateixa. No cabria la renúncia expressa dels socis al dret de subscripció preferent en el moment de la delegació de capital autoritzat, perquè aquesta renúncia ha de ser sobre una ampliació de capital que ja estigui definida.

En funció de l'Òrgan d'Administració caldrà un **quòrum** diferent per dur a terme l'ampliació de capital autoritzat:

- Administrador únic: la decisió dependrà d'ell.
- Administradors mancomunats: acord d'ambdós.
- Administradors solidaris: encara que hi ha controvèrsia, sembla que haurien d'estar d'acord tots dos per tal d'evitar una paralització de l'operació.
- Consell d'Administració: majoria absoluta.

4.4 Delegació de la facultat d'execució de l'ampliació de capital

Aquest és un mecanisme que facilita l'operació d'ampliació de capital, de tal manera que la junta acorda fer-la amb determinades condicions i faculta l'OA per decidir o dur a terme les següents qüestions:

- Estipulació del tipus d'emissió, termini de satisfacció del dividend passiu i quantitats que cal desemborsar.
- Fixació de la manera d'exercir el dret de subscripció preferent.
- Atorgament de les escriptures públiques.

Aquesta delegació per executar l'ampliació és per un temps màxim d'un any.

5 TRANSFORMACIÓ D'SL A SA

5.1 Requisits i passos de la transformació d'SA a SL (o a l'inrevés)

El Reglament del Registre Mercantil estableix la possibilitat que una societat amb una determinada forma societària es transformi en una altra.

Encara que és una operació poc habitual, el Reglament del Registre Mercantil (RD 1784/1996) estableix a l'article 216 i següents la possibilitat que una societat amb una determinada forma societària es transformi en una altra (per exemple d'SL a SA), sempre i quan el canvi es documenti en escriptura pública que contingui tots els requisits exigits legalment i reglamentaris per a la constitució de la forma que s'adopti.

En concret, per al cas de que ens interessa, aquesta es troba regulada pels arts. 87 a 93 de la LSL i per l'article 221 de el Reglament del Registre Mercantil, que estableix que l'escriptura haurà de fer constar el següent:

- Nombre d'accions que correspon a cadascuna de les participacions.
- L'existència de socis amb dret de separació i la identitat d'aquells que hagin fet ús d'aquest dret.
- Informe d'experts independents sobre el patrimoni social no dinerari. Aquest punt és important en cas d'haver-hi actius amb valor comptable baix però amb valor de mercat elevat (p. ex., els immobles). A més a més, és un tràmit relativament lent i que cal tenir en compte si l'operació s'ha de fer ràpidament donat que pot requerir fins a 2 mesos.

La junta general ha d'aprovar el balanç de la societat tancat el dia anterior a l'acord, i aquest darrer no pot modificar la participació dels socis al capital social.

Els socis/accionistes que no estiguin d'acord amb aquesta transformació, poden exercir el dret de separació de la societat si així ho creuen convenient.

En el context de les **companyies de base tecnològica**, la transformació comença a ser estadísticament molt habitual, ja que aquelles companyies que assolixen un grau suficient de consolidació no s'aturaran en la recerca de nous socis i noves vies de creixement que moltes vegades no podran afrontar-se des dels fons propis de l'empresa (ampliació amb càrrec a reserves, etc.). Però aquestes transformacions poden ocasionar

Els socis/ accionistes que no estiguin d'acord amb aquesta transformació, poden exercir el dret de separació de la societat si així ho creuen convenient.

problemes relacionats per exemple amb el pla d'opcions sobre accions (caldrà redefinir el pla amb nous terminis, noves negociacions amb les persones que opten, etc.).

Adicionalment, s'ha de comptar amb els tràmits i els costos associats al mencionat procés de transformació. Una vegada més, cal escollir bé la forma societària des del principi, i si no es té una limitació important de recursos econòmics, apostar per la forma societària que sigui més convenient independentment del desemborsament que s'hagi de fer efectiu per a la constitució de l'ens mercantil apropiat.

Cal escollir bé la forma societària des del principi.

5.2 Costos de transformació

Arribat el cas d'haver de transformar la forma jurídica de la societat, ja sigui d'SL a SA o a l'inrevés, cal tenir en compte diversos costos. Donat que hi ha moltes possibilitats i que els costos depenen en part del capital social de l'empresa que cal transformar, allà on aquesta variable té influència, plantejem dos supòsits diferents en funció del capital social de l'empresa:

Els costos depenen en part del capital social de l'empresa que cal transformar.

	Supòsit A Capital social 60.101 €	Supòsit B Capital social 601.012,10 €
5.2.1 Notari La transformació d'una societat s'ha de realitzar en escriptura pública davant Notari, la qual cosa implica uns honoraris per aquest concepte.	400 € aprox.	750 € aprox.
5.2.2 Registre Mercantil La mencionada escriptura s'ha d'inscriure en el Registre Mercantil del domicili social de l'empresa.	215 € aprox.	530 € aprox.

5.2.3 Advocat

La preparació de l'escriptura i de la documentació necessària, així com el disseny de l'operació, la redacció dels nous estatuts i dels acords de junta, el consell jurídic professional i la realització de tràmits burocràtics són imprescindibles en una operació d'aquesta mena, per la qual cosa cal preveure uns **1.750 € aprox.**

5.2.4 Impostos

Amb caràcter general, la transformació societària no està gravada per cap impost.

- **Impost sobre actes jurídics documentats**

No obstant això, (sobre actes jurídics documentats en concordança amb la normativa de la Unió Europea), s'ha de realitzar una declaració de "no subjecció" a l'impost... davant les autoritats fiscals pertinents, per tal de poder presentar l'escriptura al Registre Mercantil.

Amb caràcter general, la transformació societària no està gravada per cap impost.

- **Impost sobre operacions societàries**

En cas de passar d'SL a SA i que la primera no disposi del capital social suficient mínim que correspon a l'SA (60.101,21 €, abans de transformar la societat caldria fer un augment de capital social que estaria gravat a l'1% del capital augmentat (i també comportaria despeses notariales i de Registre Mercantil).

En cas que hi hagi patrimoni social no dinerari a l'SL que es vol transformar en SA (i no en el cas contrari), caldrà un informe d'expert independent que certifiqui el valor real del mateix.

5.2.5. Informe d'experts

En cas que hi hagi patrimoni social no dinerari a l'SL que es vol transformar en SA (i no en el cas contrari), caldrà un informe d'expert independent que certifiqui el valor real del mateix.

Donada la variabilitat de casos que es poden donar (béns immobles, patents, actius intangibles, etc.), no podem anticipar el cost aproximat d'aquest element, però vindria a ser similar al d'una taxació independent (entre 2.000 i 3.000 €).

6 CONCLUSIONS

L'elecció de la forma societària pot tenir implicacions diverses. També hi ha d'altres formes mercantils no mencionades en aquest informe. La forma adequada dependrà de cada cas, però el més important és, a ser possible, no fer dependre la decisió únicament de l'element econòmic que a curt termini pot ser suficient per endegar l'activitat, però que en alguns casos pot limitar el creixement a nivell jurídicoeconòmic de la companyia afegint tràmits, processos i costos que entorpeixen l'activitat de la companyia i que poden fer més lent el seu creixement.

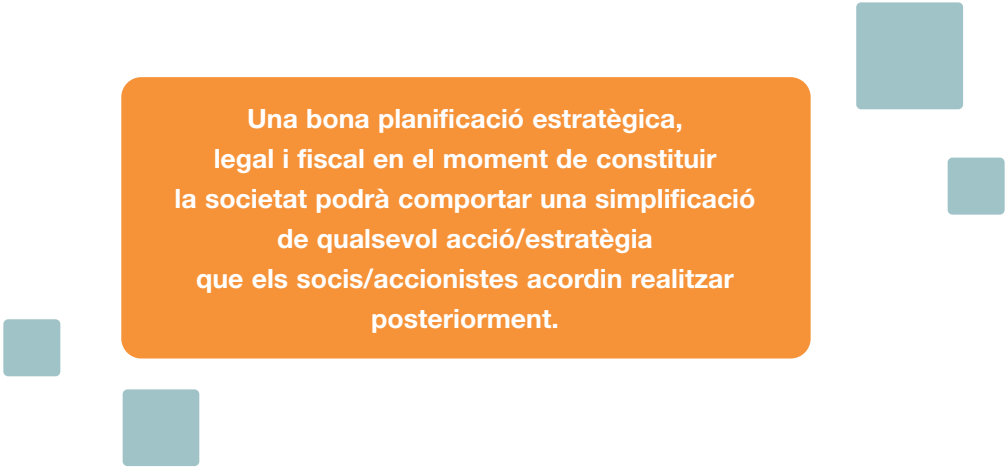
Si bé en molts aspectes les SA i les SL s'assemblen força pel fet que són societats mercantils que limiten la responsabilitat dels seus socis, cal remarcar els punts mencionats on es produeixen diferències que, depenent de la voluntat dels socis/accionistes, poden fer decantar la balança cap a un costat o l'altre en funció del que es persegueixi:

- **Transmissió d'accions/participacions:** per llei, a les SA les transmissions no estan reglades com a les SL, excepte per la possibilitat d'establir un pacte de sindicació d'accions que eviti transmissions no desitjades (segons els casos, podem considerar que són més ràpides i flexibles). En canvi, el règim previst per les SL és més reglat, en consonància amb el seu caràcter més tancat i "familiar".
- **Aportacions no dineràries:** el fet que hi hagin aportacions no dineràries a l'hora de constituir o ampliar el capital d'una SA, comporta l'obligació que un expert independent emeti un informe sobre el valor de les mateixes. Això encareix i alenteix el procés front a les SL, i pot arribar a ser un inconvenient seriós en algunes situacions (p. ex., en l'aportació de béns immobles amb antiguitats considerables).
- **Ampliació de capital delegada:** només les SA tenen la possibilitat de facultar a l'òrgan d'administració per tal que decideixi plenament sobre una operació delicada com és l'ampliació del capital social. Resta a la confiança de les persones que ocupin els càrrecs a l'òrgan esmentat.

A les SA
les transmissions
no estan reglades
com a les SL.

Finalment, cal puntualitzar que una bona planificació estratègica, legal i fiscal en el moment de constituir la societat podrà comportar una simplificació de qualsevol acció/estratègia que els socis/accionistes acordin realitzar posteriorment.

La forma adequada dependrà de cada cas, però el més important és, a ser possible, no fer dependre la decisió únicament de l'element econòmic que a curt termini pot ser suficient per endegar l'activitat, però que en alguns casos pot limitar el creixement a nivell jurídicoeconòmic de la companyia.

Una bona planificació estratègica,
legal i fiscal en el moment de constituir
la societat podrà comportar una simplificació
de qualsevol acció/estratègia
que els socis/accionistes acordin realitzar
posteriorment.

Oficina central

Passeig de Gràcia, 129
08008 Barcelona
Tel. 93 476 72 00
Fax 93 476 73 00
info@cidem.gencat.net
<http://www.cidem.com>

Xarxa Territorial del CIDEM a Catalunya

Delegació Bages

Muralla de Sant Domènec, 24, baixos
Edifici Consell Comarcal del Bages
08240 Manresa
Tel. 93 693 03 58
Fax 93 876 82 12
mribera@cidem.gencat.net

Delegació Berguedà

C/ Barcelona, 49, 3r
08600 Berga
Tel. 93 821 35 53
Fax 93 822 09 55
mribera@cidem.gencat.net

Delegació Girona

C/ Migdia, 50-52
17003 Girona
Tel. 972 94 01 20
Fax 972 94 01 64
cgil@cidem.gencat.net

Delegació Lleida

Av. Segre, 7
25007 Lleida
Tel. 973 72 80 00
Fax 973 22 19 58
jbarrufet@cidem.gencat.net

Delegació Tarragona

C/ Pompeu Fabra, 1
43004 Tarragona
Tel. 977 25 17 17
Fax 977 25 17 10
mboquera@cidem.gencat.net

Delegació Terres de l'Ebre

C/ de la Rosa, 9
43500 Tortosa
Tel. 977 44 93 33
Fax 977 44 95 75
mboquera@cidem.gencat.net

